

EPISODI SIGNIFICATIU ¹

Lev Trotski

30 de desembre de 1936

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.ceip.org.ar/escritos/Libro5/ContextHelp.htm> i contrastada amb “Episode significatif.”, en
Oeuvres, tom 12, Institut Léon Trotsky – EDI, París, 1982, pp. 30-36.

Ja hem realitzat la major part de la travessia. El capità suposa que si segueix el bon temps arribarem a Veracruz el 8 de gener. El 8 o el 10: quina importància té? A bord, tot és tranquil·litat. Com que manquen els cables de Moscou, l'aire és doblement pur. No tenim compromís. Però és hora de tornar al judici.

És sorprenent la persistència amb què Zinoviev, arrossegant amb si Kamenev, preparà la seua mateixa i tràgica fi al llarg de diversos anys. De no haver estat per la iniciativa de Zinoviev, Stalin no hauria accedit al lloc de secretari general del partit. Zinoviev s'entossudí en utilitzar la momentània polèmica entorn dels sindicats, desenvolupada en 1920-21, per a prosseguir la lluita contra mi. Considerava, no sense raó, que Stalin era l'home més apropiat per al treball entre bastidors. En aqueix moment fou quan, Lenin oposant-se a la designació de Stalin com a secretari general, féu la seua famosa observació: “No l'aconselle. Aquest cuiner només prepararà plats coents”. Paraules profètiques! No obstant, la delegació de Petrograd, encapçalada per Zinoviev, s'imposà en el congrés, i amb tanta major facilitat quant que Lenin no donà la batalla. Ell mateix no volgué exagerar el significat de la seua advertència. Mentre el Buró Polític seguís en el poder, el secretari general seria un personatge secundari.

Quan Lenin patí el seu primer atac, el mateix Zinoviev prengué la iniciativa de llençar la lluita franca contra mi. Calculava que el desmanotat de Stalin seria el cap del seu estat major. En aqueixa època, el secretari general actuava molt cautelosament. Les masses no el coneixien. La seua autoritat residia únicament en un sector de l'aparell partidari, i tampoc allí era volgut. En 1924 Stalin vacil·lava bruscament. Zinoviev l'esperonava. Stalin necessitava Zinoviev i Kamenev com a escut polític per a la seua activitat entre bastidors. Aquesta fou la base per al mecanisme del “triumvirat”. El més actiu era Zinoviev. Arrossegà amb d'ell al seu futur botxí.

En 1926, després de tres anys de conspirar amb Stalin contra mi, Zinoviev i Kamenev es passaren a l'oposició. En aqueixa època em donaren una sèrie de notícies i advertències força instructives.

“¿Creu vostè (digué Kamenev) que Stalin està estudiant la millor manera de refutar les seues crítiques? S’equivoca. Està estudiant la millor manera de destruir-lo... Moralment i després, si és possible, també físicament. Cobrint-lo de calúmnies, muntant una provocació, atribuint-li una conjura militar, organitzant un acte terrorista. Crega’m, açò no és especulació. En el nostre triumvirat tinguérem més d’una ocasió de sincerar-se amb nosaltres mateixos, encara que en aqueixa època les nostres relacions personals travessaren més d’una crisi. Stalin lliura la lluita en un pla diferent del seu. Vostè no coneix aquest asiàtic...”

Kamenev sí que coneixia bé Stalin. En la seua joventut, a finals de segle, iniciaren junts la seua activitat revolucionària en l’organització del Caucas; junts anaren a l’exili; junts tornaren a Petrograd al març de 1917 i junts li imprimiren a l’òrgan central del partit, la *Pravda*, una orientació oportunista que no canviaria fins a l’arribada de Lenin.

“¿Recorda vostè (prosseguí Kamenev) l’arrest de Sultan-Galiev, l’antic president del Comissariat del Poble Tàrtar, en 1923? Aqueix arrest, el primer d’un destacat militant del partit, es realitzà per iniciativa de Stalin. Malauradament Zinoviev i jo l’aprovàrem. Des d’aleshores Stalin es comporta com un tigre encebat. Quan trencàrem amb ell redactàrem una espècie de testament, assenyalant que si moríem de forma ‘accidental’, havia de responsabilitzar-se Stalin. El document està en lloc segur. Li aconselle que faça el mateix. Pot esperar-se qualsevol cosa d’aquest asiàtic...”

Durant les primeres setmanes del nostre efímer bloc (1926-27), Zinoviev em digué:

“Creu vostè que Stalin no ha estudiat la possibilitat d’eliminar-lo? Sí, ho ha fet, i més d’una vegada. Només una cosa el deté: la possibilitat que la joventut culpe al ‘triumvirat’, o a ell personalment, i faça ús del terrorisme. Per això Stalin considera necessari liquidar prèviament els quadres de la joventut opositora. Ara veurem. Ens odia als dos, sobretot a Kamenev, perquè el coneixem massa”.

Deixem passar un interval de cinc anys. El 31 d’octubre de 1931. *Rote Fahne*, òrgan central del Partit Comunista Alemany, publicà un despatx on afirmava que el general Turkul de la Guàrdia Blanca planificava l’assassinat de Trotski a Turquia. La font d’aqueixa notícia només podia ésser la GPU. Atès que Stalin m’havia exiliat a Turquia, em sembla que l’advertència de *Rote Fahne* tenia com a objecte donar-li a Stalin una coartada en el cas que Turkul portés a terme els seus plans. El 4 de gener de 1932 dirigí una carta al Buró Polític. En essència, deia que Stalin no aconseguiria evadir-se amb maniobres barates: la GPU, per mitjà dels seus provocadors, era perfectament capaç de convèncer els blancs que realitzaren un atemptat terrorista i denunciar-los alhora a través dels òrgans de la Comintern:

“Stalin s’ha convençut que fou un error expulsar Trotski de la Unió Soviètica. D’acord amb les seues paraules (que consten en les actes del Buró Polític) esperava que Trotski, privat de la seua ‘secretaria’ i de recursos, seria una víctima impotent de la campanya mundial de calúmnies. L’home de l’aparell s’equivocà. Contra allò que ell esperava, resultà que les idees tenen força pròpia, inclús privades d’aparell i recursos. Stalin és perfectament conscient del greu perill que representa la intransigència ideològica i el creixement constant de l’Oposició d’Esquerra per a la seua persona, la seua falsa ‘autoritat’, la seua omnipotència bonapartista... Stalin considera que s’ha de rectificar l’error... No amb mesures ideològiques, per cert: Stalin lliura la lluita en un altre pla. No tracta de colpejar les idees del seu adversari sinó el seu bescoll... Ja en 1924 Stalin estudiava els pros i els contra de la meua eliminació física: “Zinoviev i Kamenev m’ho advertiren quan passaren a l’Oposició. D’altra banda, en les circumstàncies imperants i amb tots els detalls que em donaren, no es podia dubtar de la veracitat del seu informe... Si Stalin obliga Zinoviev i Kamenev a retractar-se d’aqueix testimoni, ningú ho creurà”. Ja en aqueixa època el sistema de les confessions falses i les retractacions a l’ordre funcionava a Moscou.

Deu dies després d’enviar la meua lletra des de Turquia, els meus correligionaris francesos, encapçalats per Naville i Frank, enviaren una declaració a Dovgalevski, ambaixador soviètic a París: “*Rote Fahne* ha publicat un despatx sobre un atemptat contra Trotski: amb això, el govern soviètic confirma formalment que coneix els perills que aguaiten Trotski”. I atès que, sempre d’acord amb el comunicat oficiós, el pla del general Turkul “es basa en el fet que les autoritats turques no protegeixen Trotski”, la declaració de Naville i Frank responsabilitzava *a priori* el govern soviètic per totes les conseqüències i li exigia que prenguéssim immediatament les mesures pràctiques pertinents.

Aquests passos alarmaren Moscou. El 2 de març, el Comitè Central del Partit Comunista Francés lliurà als activistes més responsables un document confidencial: la resposta del Comitè Central del Partit Bolxevic de l’URSS. Stalin no sols no negava ésser la font del comunicat de *Rote Fahne*, sinó que es vantava d’haver-me prestat un servei especial i em titllava de... malagraït. La lletra circular no deia res sobre la meua seguretat, però afirmava que, atacant el Comitè Central, jo preparava la meua “aliança amb els socialfeixistes” (és a dir, els socialdemòcrates). En aqueixa època a Stalin no li semblava oportú acusar-me de formar una aliança amb els feixistes; tampoc preveïé la seua pròpia futura aliança amb els “socialfeixistes”. La resposta de Stalin portava un apèndix: la retractació de Kamenev i Zinoviev, datada el 13 de febrer de 1932 i escrita, com diu imprudentment el mateix document, a comanda de Iaroslavski i Shkiriátov, membres de la Comissió de Control Central i Grans Inquisidors en la lluita contra l’Oposició. En l’estil habitual de semblants documents, Kamenev i Zinoviev deien que el comunicat de Trotski era una “mentida irracional, l’únic fi de la qual és comprometre al nostre partit... Sobra dir que semblant discussió

és inconcebible... Mai li diguérem res semblant a Trotski”. Al final, la retractació arribava a la vora de la histèria: “Quan Trotski afirma que se’ns podia obligar a fer declaracions falses en un partit de bolxevics, està fent una maniobra bruta, digna d’un xantatgista.”

Vist de prop, aquest episodi, que aparentment no té res a veure amb el judici, posseeix un interès excepcional. Segons l’acusació, al maig de 1931 i després, en 1932, jo envií les següents instruccions per mitjà de Lev Sedov i de Georg Gaven: iniciar la lluita terrorista, concertant amb aqueix fi un bloc amb els zinovievistes. Com tindrem més d’una ocasió de veure, les “instruccions” foren complides immediatament pels capituladors, val a dir, per persones que havien trencat relacions amb mi molt de temps abans i que em combatien obertament. Segons la versió oficial, la capitulació de Zinoviev-Kamenev i els altres fou una maniobra militar, destinada a guanyar-los accés al santuari de la burocràcia. Aquesta versió, com veurem més avant, cau feta miques a la llum de diversos centenars de fets; no obstant, acceptem-la per un instant. En aquest cas, la meua lletra al Buró Polític de gener de 1932 es converteix en un enigma inassequible per a la ment humana. Si és veritat que en 1931-32 jo dirigia un “bloc terrorista” amb Zinoviev i Kamenev, mai se m’hauria ocorregut comprometre així els meus aliats als ulls de la burocràcia. La pueril retractació de Zinoviev i Kamenev, destinada als no iniciats, no hauria enganyat Stalin per un sol instant. Ell sabia que els seus antics aliats m’havien contat la veritat nua. Aquest sol fet era més que suficient per a privar Zinoviev i Kamenev de la menor possibilitat de recuperar la confiança dels governants. ¿Què queda, doncs, de la maniobra militar? Jo hauria d’ésser un dement per a comprometre així la situació del “centre terrorista”.

D’altra banda, la retractació de Zinoviev i Kamenev, tant pel seu contingut com pel seu to, revela que entre nosaltres hi hagué qualsevol cosa excepte col·laboració. A més, aquest no és l’únic document. Ja veurem, sobretot en el cas de Radek, que, any rere any i mes rere de mes, la funció principal dels capituladors consistí en difamar-me i denigrar-me als ulls de l’opinió pública soviètica i mundial. És incompreensible que aquestes persones esperaren aconseguir la victòria guiats per un líder que ells mateixos descreditaven. Ací, la “maniobra militar” es transforma en el seu oposat. La retractació de Zinoviev-Kamenev del 13 de febrer de 1932, enviada a totes les seccions de la Comintern constitueix, per la seua essència, un dels innumerables projectes dels seus testimonis d’agost de 1936: els mateixos insults bruts, que m’acusen d’adversari del bolxevisme i sobretot del “camarada Stalin”; les mateixes referències a les meues crides a servir la “contrarevolució”; finalment, el mateix jurament que ells, Zinoviev i Kamenev, donen els seus testimonis amb bona voluntat, sense cap classe de coerció. Clar, clar! No podia ser d’una altra manera. Només un “xantatgista” pot parlar de coerció en la “democràcia” de Stalin. Els mateixos excessos estilistes són testimoni inequívoc d’on està la font

inspiradora. Document invaluable, per cert! No sols li lleva tot fonament a la història del centre trotskista-zinovievista de 1932, sinó que, de pas, ens permet un ullada a aqueix laborator i on s'hi preparaven els futurs processos amb les seues retractacions a l'ordre.

¹ "Pàgines de diari." *Les Crimes de Stalin* pp. 82-88. [edició francesa, l'edició castellana del ceip.org tradueix des de *Fourth International*, juny de 1941].